

Hiljaisuuden RIKKOJA

Marianne Airas

Marianne Airas

Hiljaisuuden rikkoja

© 2026 Marianne Airas

Kannen suunnittelu: Marianne Airas (kuva luotu tekoälyn avulla)

Kirjan ja kannen taitto: Sinisatu

Kustannustoimitus: Sinisatu

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8903-2

Lukijalle

Tämä kirja opetti minulle, että totuus ei aina ole helppo, mutta se voi olla vapauttava. Ja usein juuri ne asiat, joita eniten pelkää sanoa ääneen, ovat niitä, jotka eniten tarvitsevat tulla sanotuksi.

Tämä kirja kertoo kokemuksista, joista on puhuttu liian vähän.

Kirja on kertomus minun kokemuksistani ja siitä, miten minä olen ne elänyt ja ymmärtänyt.

Samat tapahtumat voivat näyttäytyä toisille ihmisille erilaisina, ja heidän kokemuksensa ovat yhtä lailla todellisia.

Tämä on minun näkökulmani. Minun tarinani. Minun totuuteni.

Kirjassa käsitellään vaikeita ja raskaita aiheita. Jos jokin kohta tuntuu liialta, on lupa pysähtyä. Tämä ei ole helppo kirja, mutta se on rehellinen.

Tarkoitukseni ei ole hyökätä tai leimata, vaan tuoda näkyväksi asioita, jotka ovat jääneet hiljaisuuden taakse.

Kun aloitin, ajattelin että kirjoitan muistiin asioita. Mutta nopeasti huomasin, että tämä oli paljon enemmän. Tämä oli myös uudelleen kokemista, jäsentämistä ja selviytymistä. Oli hetkiä, jolloin halusin sulkea koko tiedoston. Hetkiä, jolloin ajattelin, ettei tästä tule mitään. Mutta samalla oli myös se ajatus, joka piti liikkeessä: nämä kokemukset eivät ole vain minun. Moni kantaa vastaavaa hiljaisuutta, eikä aina löydä sille sanoja.

Toivon, että tämä kirja lisää ymmärrystä ja tuo lohtua niille, jotka ovat kokeneet samankaltaista.

Vaikka kokemukseni sisältävät paljon pahaa, väkivaltaa ja traumaattisia asioita, en toivo pahaa kenellekään. En edes niille, jotka ovat toimineet väärin.

Marianne Airas

Sisällysluettelo

1. Herääminen totuuteen, 9
2. Lapsi, joka hävisi itsestään, 22
3. Ensimmäinen huuto, 28
4. Lapsuuden Korkeasaari, 31
5. Pyhä mies, väkivaltainen isä, 33
6. Kuka suojelee lasta? 41
7. Äidin ristiriita, 44
8. Kun kaikki oli hetken hyvin, 50
9. Yksi muna, 55
10. Sano sä eka, 58
11. Minun varhainen hätäni, 63
12. Tyttö, joka muutti naapuriin, 67
13. Seitsemän kuukautta, jotka tuntuivat ikuisuudelta, 75
14. Hiljaisuuden rikkoja: kielletyt sävelet, 81
15. Huhmarin valot, 85
16. Kun peili muuttui viholliseksi, 89
17. Nälkä, joka söi minut, 93
18. Likainen veitsi, 97
19. Kuusi päivää taivaassa, 104
20. Suljettu ovi, 108
21. Kello 16, 118
22. Kun ripsiväri muutti kaiken, 124
23. Pudotus, 129
24. Kunhan en putoa, 133
25. Pelon kieli, 139
26. Ahdistus, joka ei lähtenyt, 144
27. Se, joka tulee syliin ilman pelkoa, 148
28. Kuristus ja hylkääminen, 154
29. En ollut enää minä, 163
30. Mies, joka oli turva, 173
31. Villikissa, 176
32. Pureskele purkkaa, 179
33. Valmentaja, 184
34. Dissosioinnin voimistuminen, 187
35. Se mitä en saanut olla, 193
36. En tiennyt, mihin olin menossa, 204
37. Se ei ollut rakkautta, 209

38. Sinua en unohda, 216

39. Vauva, jota en
synnyttänyt, 224

40. Kun maailma menetti
värinsä, 232

41. Läsä ja poissa, 239

42. Kehä muistaa, 245

43. Miksi he ovat peloissaan? 249

44. Mitä tapahtuu, kun yksi alkaa
puhua? 253

45. Kun rikoin hiljaisuuden, 257

46. Kun aloin puhumaan, 260

47. Ääni, joka ei enää hiljene, 263

Loppusanat, 268

Esipuhe

Kiitos sinulle joka luet tämän. Uskallat kohdata tarinan, joka ei ole helppo. Tämä kirja on omistettu niille, jotka ovat jääneet yksin. Niille, joita ei uskottu. Ja niille, jotka edelleen kantavat hiljaisuutta.

Tämä kirja ei syntynyt siksi, että minä olisin halunnut muistella. Se syntyi, koska vaikeneminen meinasi tappaa minut.

On olemassa koteja, joissa lapsi oppii jo varhain, että hiljaisuus on turvallisempaa kuin totuus. On olemassa aikuisia, jotka oppivat hymyilemään samalla kun heidän sisällään huutaa lapsi, jota kukaan ei kuullut.

Minä olin se lapsi. Kasvoin maailmassa, jossa Jumalaa pelättiin vähemmän kuin sitä, mitä tapahtuisi, jos totuus tulisi esiin.

Missä pyhyys suojeli väkivaltaa. Missä perhe, usko ja yhteisö kietoutuivat yhteen niin tiukasti, ettei kukaan enää nähnyt, kuka satutti ja ketä.

Minun kehoni muisti kaiken, vaikka mieleni ei aina pystynyt. Siksi se oppi katoamaan. Siksi minä opin olemaan olematta tässä. Tämä kirja kertoo siitä, mitä tapahtuu, kun lapselta viedään oikeus olla turvassa.

Se kertoo dissosiaatiosta, häpeästä ja siitä, miten ihminen rakentaa elämänsä raunioiden päälle. Mutta ennen kaikkea tämä kirja kertoo siitä, mitä tapahtuu, kun yksi ihminen uskaltaa rikkoa hiljaisuuden.

Minä en kirjoita tätä kostosta. Minä kirjoitan tämän siksi, että totuus pelastaa ihmishenkiä. Jos sinä olet elänyt maailmassa, jossa sinua ei kuultu — jos sinua pyydettiin olemaan hiljaa ”yhteisen hyvän vuoksi” — tämä kirja on sinulle.

Ja jos sinä olet koskaan miettinyt, miksi jotkut ihmiset eivät vain ”pääse yli menneisyydestään”, tämä kirja on myös sinulle.

Hiljaisuus ei suojele lapsia. Se suojelee rakenteita. Minä olen täällä rikkomassa sen.

Marianne Airas

1. HERÄÄMINEN TOTUUTEEN

Olin kolme ja puoli, kun aikuiset päättivät elämästäni puolestani. Lääkäri katsoi vanhempiani vakavana ja sanoi sanat, jotka jäivät kuin leima otsaani: en tulisi koskaan oppimaan puhumaan. En kävisi tavallista koulua. En asuisi itsenäisesti. Elämäni tapahtuisi aina jonkun toisen hoivassa – vanhempien tai laitoksen seinien sisällä. Minä istuin pienellä tuolilla. Jalat eivät yltäneet lattiaan. En ymmärtänyt sanoja, mutta ymmärsin tunnelman.

Minulle alettiin opettaa viittomakieltä. Kädet alkoivat opetella sanoja, joita suu ei vielä osannut sanoa. Äitini osti homeopaattisia tippoja, pieni pullo täynnä toivoa. En tiedä, oliko se sattumaa vai ei. Mutta viikon jälkeen aloin puhua. Sanoja, sitten lauseita. Koska en puhunut 3,5-vuotiaana, minulle tehtiin tutkimuksia, ja lääkäri diagnosoi dysfasian eli kielellisen kehityshäiriön. Se ei ole hetkellinen diagnoosi – jos se olisi oikeasti olemassa, se seuraisi koko elämän.

Todennäköisesti pieni lapsi käyttää kaiken energiansa ympäristön tutkimiseen ja turvallisuuden skannaamiseen, ja siksi puheeni viivästyi. Uskon, että dysfasia diagnoosi oli väärä. Tämä kertoo siitä, että joskus lapsen kehitys ei ole ongelma lapsessa itsessään. Kehoni ja mieleni yrittivät selviytyä tilanteesta kaikilla mahdollisilla keinoilla.

Minun ääneni ilmestyi maailmaan, joka oli jo ehtinyt päättää, ettei sitä tulisi. Minä olin neljä, kun päätin, että minua ei kutsuta Maikiksi. Jos joku sanoi ”Maikki”, vastasin: ”En ole Maikki. Olen akka. ”Aikuiset nauroivat. Minä en. Se ei ollut vitsi. Se oli yritys ottaa oma tila.

Nimi, joka kuulosti vahvemmalta kuin se pieni tyttö, joka olin.

Jo silloin minussa oli jotain, joka vastusti katoamista. Välillä kuolema tuli mieleeni. Ei satukirjojen kuolema. Vaan se oikea. Sellainen, joka vie ihmisiä pois eikä palauta.

Se pelotti minua niin, että kehoni tärisi. Silloin menin isäni luo. Isä istui usein rauhallisena. Hänen äänensä osasi olla pehmeä. Hänen sylinsä tuntui turvalliselta. Kun pelkäsin kuolemaa, hän lohdutti minua.

Ja ehkä viisivuotiaana kysyin häneltä kysymyksen, jota lapsen ei pitäisi koskaan edes keksiä: "Jos jomman kumman meistä pitäisi kuolla, kumman sinä haluaisit, että se olisi?" Isä sanoi: "Minä." Se teki minut rauhalliseksi. Se tuntui rakkaudelta.

Samaan aikaan minuun alkoi kasvaa toinen tunne: Olen vääränlainen. Minussa on jotain, mitä muut eivät halua.

Vanhemmat siskoni olivat isompia eivätkä halunneet minua heidän leikkeihinsä. Heidän maailmassaan ei ollut tilaa pienelle tytölle, joka ei oikein osannut mitään. Kaksi nuorempaa sisarustani olivat poikia. Heidän leikkinsä olivat toisenlaisia. Minä en tiennyt, mihin kuulun.

Olin usein yksin, vaikka ympärillä oli ihmisiä.

Kerran sukulaisia tuli käymään. Lapset juoksivat pihalla. Serkkuni otti kädestäni kiinni ja sanoi, että mennään yhdessä. Olin iloinen. Joku valitsi minut.

Hän johdatti minut tielle, pois pihasta. Kun olimme tarpeeksi kaukana, hän irrotti otteensa ja juoksi pois. Minä jäin siihen. Tien varteen. Yksin. Katsoin ympärilleni.

En tiennyt, mihin mennä. En tiennyt, miksi minut jätettiin. Aloin itkeä.

Muistan ajatuksen, joka nousi ennen kuin kukaan ehti luokseni: Mikä minussa on vikana? Se oli ensimmäinen kerta, kun se ajatus syntyi. Mutta ei viimeinen.

Siitä alkoi jotain.

Hiljainen päätelmä lapsen mielessä: että minun pitää olla pienempi. Hiljaisempi. Vähemmän vaivaa. Niin lapsi alkaa kadota. Ei siksi, että kukaan käskee. Vaan siksi, että maailma tuntuu turvallisemmalta, kun ei ole liikaa olemassa.

Kun olin viisi tai kuusi, isästäni tuli seurapuhuja. Se oli iso asia. Minä olin ylpeä. Kun hän piti ensimmäisen saarnansa, menin istumaan eturiviin. Pienet jalkani heiluivat penkin reunalla. Katsoin häntä ylöspäin, kuin joku katsoo jotakuta, jota rakastaa ja ihailee yhtä aikaa. Minun isäni puhui Jumalasta. Minun isäni puhui siitä, mikä on oikein. Minä olin varma, että jos joku maailmassa oli hyvä, se oli hän.

Mutta kotona tunnelma muuttui.

Kun pääsimme kotiin, minua odotti kunnon läksytys. Se tuli yllättäen. Minä en ollut osannut odottaa sitä. En ollut edes ajatellut, että olisin tehnyt mitään väärää. Minulle kerrottiin, että olin häpäissyt koko perheen. Minä olin istunut eturivissä. Ja se oli väärin.

Muistan hämmennyksen. Se oli ehkä ensimmäinen tunne. En ymmärtänyt, mistä oli kyse. Miten jokin, joka oli minulle ollut pelkkää ylpeyttä ja rakkautta, saattoi yhtäkkiä muuttua häpeäksi. Mutta aikuisen äänessä ei ollut epävarmuutta. Siinä oli varmuus siitä, että minä olin tehnyt väärin.

Ja niin minä jouduin kotiaarestiin. Viisi - kuusivuotias tyttö, joka oli istunut eturivissä vain siksi, että oli ollut ylpeä isästään. Se oli lapselle vaikea yhtälö ymmärtää. Muistan istuneeni yksin ja miettineeni asiaa omalla lapsen tavallani. En osannut pukea ajatuksia sanoiksi, mutta jokin tunne jäi sisälle. Se tunne oli se, että olin tehnyt jotakin väärää olemalla liian näkyvä.

Olemalla liian lähellä. Olemalla liian ylpeä.

Opin, että joskus se, mikä tuntuu sydämessä hyvältä, voi toisen silmissä olla väärin. Opin, että joskus ilo voi muuttua häpeäksi. Ja ehkä kaikkein eniten opin sen, että näkyminen voi olla vaarallista. Jos näyttää liian selvästi, miltä oikeasti tuntuu. Lapsi ei tee silloin suuria päätöksiä.

Mutta jokin pieni osa sisällä oppii vetäytymään.

Ehkä juuri silloin aloin ensimmäisiä kertoja ymmärtää, että turvallisinta on joskus olla vähän pienempi. Hieman kauempana. Hieman vähemmän näkyvä.

Meillä alettiin puhua tulevista häistä. Ne olivat sukulaisen häät Rovaniemellä, ja jo pelkkä ajatus matkasta tuntui suurelta seikkailulta. Häät olivat jotain erityistä. Aikuiset puhuivat niistä eri sävyillä kuin tavallisista päivistä. Pöydän ääressä mainittiin juhlat, kauniit vaatteet ja pitkät automatkat pohjoiseen. Ilmassa oli sellaista valmistautumisen tunnetta, joka tarttuu lapseenkin, vaikka hän ei täysin ymmärrä mitä kaikkea siihen liittyy.

Minulle ostettiin juhla-kengät. Muistan ne vieläkin. Ne olivat hienot. Sellaiset kengät, joita ei käytetty arkena. Kiiltävät, siistit ja jollain tavalla arvokkaat. Mutta kaikkein tärkein yksityiskohta oli rusetti. Kengän päällä oli pieni rusetti, joka teki niistä minun silmissäni täydelliset. Se teki niistä juhla-kengät.

Kun sain ne jalkaani ensimmäistä kertaa, katsoin niitä pitkään. Liikuttelin jalkojani lattiaa vasten ja katselin, miten rusetit heiluivat pienesti liikkeen mukana. Tuntui hienolta ajatella, että juuri näillä kengillä minä menisin häihin. Niillä käveltäisiin kirkkoon, niillä juostaisiin ehkä pihalla muiden lasten kanssa ja niillä seistäisiin aikuisten keskellä, kun kaikki olisivat pukeutuneet parhaimpiinsa.

Ne eivät olleet vain kengät. Ne olivat osa jotakin tärkeää.

Sitten yhtenä päivänä jotain tapahtui. Huomasin, toisesta kengästä rusetti oli irronnut. Se oli pieni asia. Mutta minulle se ei ollut pieni.

Muistan sen äkillisen tunteen, joka nousi kehoon. Sydän alkoi hakata nopeammin. Ajatukset alkoivat pyöriä päässä nopeasti, vaikka olin vasta viisi. Katselin kenkää ja sitä kohtaa, jossa rusetin olisi pitänyt olla. Se näytti yhtäkkiä väärältä. Rikki.

Ensimmäinen ajatukseni ei ollut, että rusetti voidaan laittaa takaisin. Ensimmäinen ajatukseni oli pelko. *Mitä nyt tapahtuu?*

En tiennyt mitä tehdä. Se tunne oli niin suuri, että se meni suoraan paniikiksi. Pidin kenkiä käsissäni ja yritin miettiä ratkaisua, mutta viisivuotiaan maailma ei ole vielä täynnä vaihtoehtoja. Siinä hetkessä tuntui siltä, että olin tehnyt jotakin pahasti väärin. Vaikka en ollut edes tehnyt mitään.

Lopulta keksin ainoan keinon, joka tuntui turvalliselta. Piilotin kengät. Työnsin ne paikkaan, josta kukaan ei heti näkisi niitä. Ajattelin, että jos kukaan ei huomaa kenkiä, kukaan ei huomaa myöskään rusetin puuttumista. Se oli lapsen logiikkaa. Jos ongelmaa ei näy, ehkä sitä ei ole olemassa.

Mutta vaikka kengät olivat piilossa, ajatus niistä ei ollut. Se jäi mieleen pyörimään.

Kuljin monta päivää levottomana. Muistan sen jatkuvan jännityksen kehossa.

Jokainen kerta, kun joku puhui häistä, sydän tuntui lyövän kovempaa. Jokainen kerta, kun joku avasi kaapin tai siirteli tavaroita, ajattelin heti, että nyt ne löytyvät.

Nyt joku huomaa. Nyt joku kysyy. Mitä tapahtui? En muista, että kukaan olisi koskaan kysynyt mitään. Kukaan ei sanonut mitään kengistä. Kukaan ei tullut luokseni kysymään rusetista tai siitä, miksi kengät olivat piilossa. Päivät kuluivat.

Pelko ei kuitenkaan kadonnut heti. Se pysyi kehossa, vaikka mitään ei tapahtunut. Se oli outo kokemus lapselle. Olin valmistautunut siihen, että jossain vaiheessa seuraa suuttumus tai moite. Mutta sitä ei tullut.

Lopulta ymmärsin jotakin, mikä oli yhtä aikaa helpottavaa ja hämmentävää.

Kukaan ei ollut edes huomannut rusetin puuttumista. Kengät eivät olleet kenellekään muulle niin suuri asia kuin ne olivat olleet minulle. Aikuisten maailmassa se oli pieni yksityiskohta. Lapsen maailmassa se oli ollut katastrofi.

Vasta myöhemmin olen ymmärtänyt, mitä tuo muisto kertoo. Se ei kerro oikeastaan kengästä tai rusetista. Se kertoo siitä, miten lapsen mieli alkaa varhain opetella ennakoimaan toisten reaktioita. Miten pienikin virhe voi tuntua valtavalla, jos lapsi pelkää seurauksia. Se kertoo siitä, miten pelko voi elää kokonaisia päiviä yhden pienen ihmisen sisällä, vaikka kukaan muu ei tiedä siitä mitään.

Kukaan ei nähnyt sitä paniikkia. Kukaan ei nähnyt niitä ajatuksia. Mutta minulle ne olivat täysin todellisia.

Ja ehkä juuri silloin opin jotakin tärkeää: joskus suurimmat myrskyt tapahtuvat täysin näkymättömästi, vain yhden lapsen sisällä.

Olin oppinut jo aika varhain tarkkailemaan muita. Katsomaan, mistä he puhuivat, mikä sai heidät nauramaan, mikä sai heidät innostumaan. Lapsen mieli on tarkka. Se huomaa nopeasti, mikä toimii ja mikä ei.

Ja vähitellen aloin huomata jotakin.

Kun minä kerroin omista asioistani, niistä ei juuri kukaan kiinnostunut. Jos puhuin jostakin, mikä minua oikeasti kiinnosti, keskustelu vaihtui nopeasti toiseen aiheeseen. Joku toinen alkoi puhua päälle, joku lähti kesken kaiken pois. Minä jäin usein siihen seisomaan, vähän epävarmana siitä, oliko kukaan edes kuullut minua.

Se ei tapahtunut yhdessä hetkessä.

Se oli jotain, mikä alkoi vähitellen muodostua kokemusten kautta. Pieniä hetkiä, jotka kerääntyivät yhteen. Ja lopulta lapsen mielessä syntyi ajatus, jota en silloin osannut sanoittaa, mutta jonka tunsin selvästi: minun asiani eivät ole kovin kiinnostavia.

Se ei ollut suuri dramaattinen oivallus. Se oli hiljainen päätelmä. Sellainen, joka hiipii sisälle huomaamatta.

Mutta samaan aikaan minä tarkkailin muitakin.

Huomasin, että jotkut isot aiheet saivat ihmiset kiinnostumaan heti. Ja eräänä päivänä minä keksin omasta mielestäni tarpeeksi ison asian. Sanoin olevani kiinnostunut yhdestä luokkamme pojasta.

En muista tarkalleen, miten se tuli esiin. Ehkä joku kysyi jotakin, ehkä minä vain sanoin sen yhtäkkiä. Mutta muistan selvästi sen, mitä tapahtui seuraavaksi.

Ihmiset kiinnostuivat.

He alkoivat kysellä lisää. He halusivat tietää, kuka se oli, miksi juuri hän, olinko minä sanonut hänelle jotain. Keskustelu pyöri yhtäkkiä minun ympärilläni.

Se oli uusi tunne.

Yhtäkkiä minun sanomisillani oli merkitystä. Yhtäkkiä ihmiset kuuntelivat. Se oli pieni asia aikuisen silmissä, mutta lapselle se tuntui suurelta. Tuntui siltä, että olin vihdoinkin löytänyt jotain, mikä sai minut näkymään muiden silmissä.

Mutta siinä oli yksi pieni ongelma. Se ei ollut totta.

Minä en oikeasti ollut kiinnostunut siitä pojasta. En ollut ajatellut häntä sillä tavalla. Hän oli vain yksi luokkamme pojista muiden joukossa. Mutta sillä ei tuntunut olevan merkitystä. Koska se toimi.

Se toi minulle jotain, mitä olin kaivannut: huomiota.

Ja niin minä pidin siitä kiinni. Päivä toisensa jälkeen sama tarina jatkui. Kun aihe tuli esiin, minä jatkoin sitä. Vastasin kysymyksiin, annoin muiden puhua, joskus lisäsin jotain pientä, jotta tarina pysyisi elossa.

Se ei ollut suunniteltua. Se ei ollut juoni. Se oli lapsen tapa pysyä mukana. Kun kerran huomaa, että jokin tuo ihmisiä lähemmäs, siitä on vaikea luopua.

Varsinkin jos vaihtoehtona on palata siihen samaan tunteeseen, jossa seisoo muiden vieressä mutta tuntuu silti näkymättömältä.

Tämä kirja antaa äänen kokemuksille, joista on vaiettu liian pitkään. Se on henkilökohtainen kertomus siitä, miltä elämä on tuntunut sisältä käsin: pelon, häpeän ja selviytymisen näkökulmasta. Samat tapahtumat voivat näyttäytyä eri ihmisille eri tavoin, mutta tämä on yksi totuus: kirjoittajan oma, eletty ja ymmärretty.

Teos kuljettaa lukijaa vaikeiden ja raskaiden aiheiden äärelle. Se ei kaunistele eikä kierrä, vaan pysähtyy niiden asioiden ääreen, jotka usein jäävät hiljaisuuteen. Kirjassa synkkyyden rinnalla kulkee myös valoa, toivoa ja mahdollisuus muutokseen. Lukijalle annetaan lupa hengähtää ja sulkea kirja hetkeksi.

Tämä ei ole helppo tarina,
mutta se on rehellinen.

Kirjan tarkoitus ei ole syyttää tai leimata,
vaan tehdä näkyväksi se, mikä on jäänyt piiloon.
Se kutsuu ymmärtämään, ei tuomitsemaan.
Vaikka tarinaan sisältyy kipua, väkivaltaa ja
traumaattisia kokemuksia, sen ytimessä on
myös jotakin muuta: toivo siitä,
että puhuminen voi muuttaa jotakin.
Vaikeuksien keskeltä voi löytyä valoa.

Tämä on kertomus selviytymisestä ja siitä,
mitä tapahtuu, kun hiljaisuus murtuu.

